

Kandidatkinje na lokalnim izborima 2020. i 2024. u BiH

Osvrt na candidature žena za pozicije načelnica i nositeljica listi po političkim subjektima na području devet općina u Sarajevskom kantonu

**KANDIDATKINJE
NA LOKALNIM IZBORIMA
2020. I 2024. U BiH**

Osvrt na candidature žena za pozicije načelnica i
nositeljica listi po političkim subjektima na području
devet općina u Sarajevskom kantonu

Autorica:

Maja Gasal

2025.

Stajališta izražena u ovom dokumentu isključiva su odgovornost
autora i ne odražavaju nužno stajalište Fondacije Heinrich Boell

Ovaj materijal je licenciran Creative Commons licencom CC-BY-SA:
navođenje autorstva, dijeljenje pod istim uslovima. Objašnjenje licence
može se naći na: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/de/>

Sadržaj

UVOD	3
METODOLOGIJA	.4
ANALIZA STANJA UNUTAR ZAKONODAVNOG OKVIRA	.5
KANDIDATKINJE ZA NAČELNIČKE POZICIJE NA LOKALNIM IZBORIMA 2020.	.7
KANDIDATKINJE ZA NAČELNIČKE POZICIJE NA LOKALNIM IZBORIMA 2024.	11
RASPODJELA KANDIDATA MANJE ZASTUPLJENOG SPOLA NA KANDIDATSKIM LISTAMA	14
NOSITELJICE KANDIDATSKIH LISTI NA LOKALNIM IZBORIMA 2020. NA PODRUČJU DEVET OPĆINA U KANTONU SARAJEVO	17
NOSITELJICE KANDIDATSKIH LISTI NA LOKALNIM IZBORIMA 2024. NA PODRUČJU DEVET OPĆINA U KANTONU SARAJEVO	22
ZAKLJUČCI	.25
PREPORUKE	.27

UVOD

Budući da je tema nedovoljne zastupljenosti žena na mjestima predstavljanja i odlučivanja aktuelna tema neposredno prije izbora i kratko nakon njih u smislu koliko žena je kandidirano od strane stranaka za (grado)načelničke pozicije, za nositeljice kandidatskih listi ili za izvršnu vlast prilikom sastavljanja vlada nakon Općih izbora i koliko ih je u konačnici izabrano, u nastavku kratki osvrt na candidature žena za načelničke pozicije u devet općina na području Sarajevskog kantona, kao i za nositeljice kandidatskih listi na Lokalnim izborima 2020. i 2024.

Cilj osvrta je da se pokaže da nije dovoljno prosto prebrojavanje broja kandidatkinja po političkom subjektu u smislu koliko su žena kandidirali, jer bismo na taj način one stranke i koalicije koje se razlikuju po broju kandidiranih žena, mogli smatrati rodno osviještenima, opredjeljenim za veću zastupljenost žena, odnosno poštivanje Zakona o ravnopravnosti spolova BiH. Osvrtom u nastavku želim ukazati da kandidatura žena za (grado)načelnice od strane stranke i/ili koalicije **nije dovoljan pokazatelj** da je stranka i/ili koalicija opredjeljena ravnopravnu zastupljenost žena na pozicijama. odnosno da je kandidaturi trebalo predhoditi analiza unutarstranačkog članstva, izborne jedinice kako bi se i žene kandidirale u onim izbornim jedinicama gdje je mandat stranke/koalicije izvjestan, ali i da same žene trebaju više znanja o izbornom zakonodavstvu, stranačkim procesima, samostalnog analiziranja izborne jedinice, pripreme i provođenja stranačke i lične kampanje, promocije i afirmacije.

Nakon svega ovoga postavlja se pitanje zašto kandidakinje pristaju na ovakav tretman od strane stranka u kojima djeluju?! Da li je posrijedi nedovoljno poznavanje Izbornog zakona, snage stranke u izbornim jedinicama u kojima ih kandiduju, nedovoljno poznavanje izborne jedinice i protukandidata kojima će biti suprostavljene i nepravilno iskumunicirana potrebna podrška za kampanju u koju se upuštaju kao kandidatkinje stranke?

METODOLOGIJA

Za analizu pozicija kandidatkinja za načelnice i nositeljice kandidatskih listama korišteni su izvori sa web stranice Centralne izborne komisije Bosne i Hercegovine i na Google pretraživaču, te su u skladu s prikupljenim podacima kreirane uporedne Excel tabele i grafikoni. Svaka općina je izborna jedinica za sebe. Analizirano je devet općina na području Sarajevskog kantona, te u svakoj od tih općina analizirane su candidature žena za načelničke pozicije, odnosno nositeljice kandidatskih listi političkih subjekata na Lokalnim izborima 2020. i 2024.

U obzir su uzeti i kandidati kojima su kandidatkinje bile suprotstavljene, pozicija iz koje kandidati i kandidatkinje ulaze u utrku, broj osvojenih glasova pojedinačno i razlika u osvojenim glasovima između kandidatkinja i prvorangiranog kandidata, kao i šta se desilo sa kandidatkinjama za načelnice nakon izbora.

ANALIZA STANJA UNUTAR ZAKONODAVNOG OKVIRA

Zakon o ravnopravnosti spolova Bosne i Hercegovine (ZORS BiH) usvojen je 2003. godine. i predstavlja najvažniji instrument za razvijanje svijesti o pitanjima ravnopravnosti spolova i uvođenje principa ravnopravnosti spolova u javne politike i propise. Zakon u svim aspektima prati odredbe UN Konvencije o eliminaciji svih oblika diskriminacije. Član 20. Zakona o ravnopravnosti spolova BiH propisuje da *"(1) Državna tijela na svim nivoima organizacije vlasti i tijela lokalne samouprave, uključujući zakonodavnu, izvršnu i sudsku vlast, političke stranke, pravna lica s javnim ovlaštenjima, pravna lica koja su u vlasništvu ili pod kontrolom države, entiteta, kantona, grada ili općine ili nad čijim radom javni organ vrši kontrolu, osigurat će i promovirati ravnopravnu zastupljenost spolova u upravljanju, procesu odlučivanja i predstavljanju. (2) Ravnopravna zastupljenost spolova postoji u slučaju kada je jedan od spolova zastupljen najmanje u procentu 40% u tijelima iz stava (1) ovog člana."* U članku 30. Zakona o ravnopravnosti spolova u BiH propisana je obveza: *"Svi državni i entitetski zakoni, kao i drugi odgovarajući propisi uskladit će se s odredbama ovog zakona, najkasnije u roku od 6 mjeseci."* Član 8. Zakon o ravnopravnosti spolova Bosne i Hercegovine propisao je odredbu za uvođenje privremenih mjera na svim nivoima vlasti s ciljem osiguranja ravnopravnosti spolova. *"Posebne mjere se uvode privremeno radi ostvarivanja stvarne ravnopravnosti spolova i ne smatraju se diskriminacijom, uključujući norme, kriterije ili prakse koje je moguće objektivno opravdati legitimnim ciljem, a moraju biti proporcionalne, primjerene i nužne. (2) Nadležni državni, entitetski, kantonalni organi i organi jedinica lokalne samouprave propisuju posebne mjere zakonima i drugim propisima, drugim aktima, politikama, strategijama i planovima kojima se uređuju pojedina područja društvenog života. (Zakon o ravnopravnosti spolova BiH, Član 8. (1), (2))"*

Nakon usvajanja Zakona o ravnopravnosti spolova Bosne i Hercegovine i već prisutne nedovoljne participacije žena na mjestima predstavljanja i odlučivanja, Izborni Zakon Bosne i Hercegovine je u određenoj mjeri harmonizirao odredbe sa Zakonom o ravnopravnosti spolova Bosne i Hercegovine, odnosno sa Članom 20. ZORS-a. Pokazat će se da i djelimična harmonizacija Izbornog zakona BiH sa Zakonom o ravnopravnosti spolova u praksi neće dovesti do većeg broja izabranih žena, te da je skoro pa nemoguće na osnovu ovakvih zakonskih propisa usloviti političke subjekte da osim redovnih kandidatskih listi, na kojima mora biti **najmanje 40%** manje zastupljenog spola, tu odredbu poštuju i prilikom kandidiranja žena za pozicije (grado)načelnica, odnosno delegiranja i imenovanja za pozicije posrednog načina biranja na svim nivoima vlasti. Čak bi se Član 4.19 Izbornog zakona mogao smatrati privremenom mjerom koju propisuje Član 8. ZORS-a, a koja nakon višegodišnje primjene nije polučila očekivani rezultat, to jest nije dovela do rezultata da kandidirane žene budu izabrane. Budući da kandidatske liste neće biti ovjerene od strane Centralne izborne komisije Bosne i Hercegovine, ukoliko na njima nije ispoštovana kvota od najmanje 40% manje zastupljenog spola, tako da sve partije u konačnici ispoštuju propisanu kvotu manje zastupljenog spola, bilo na

razini pojedinačne kandidatske liste ili na razini političkog subjekta. Već na mjestima na kojima političke partije neće biti sankcionirane ili im neće biti osporena kandidatura kao što je to slučaj kandidiranja na mjesta na kojima se osobe biraju posrednim načinom, političke partije zanemaruju propisanu kvotu manje zastupljenog spola.

Član 4.19 Izbornog zakona Bosne i Hercegovine propisuje "(4) Svaka kandidatska lista uključuje kandidate muškog i ženskog spola. Kandidati spola koji je manje zastupljen raspoređuju se na kandidatskoj listi na sljedeći način: najmanje jedan kandidat manje zastupljenog spola među prva dva kandidata, dva kandidata manje zastupljenog spola među prvih pet kandidata i tri kandidata manje zastupljenog spola među prvih osam kandidata, itd. Broj kandidata manje zastupljenog spola mora biti najmanje jednak ukupnom broju kandidata na listi podijeljenom sa tri, zaokruženim na prvi viši cijeli broj."

Iako je Komisija za ostvarivanje ravnopravnosti spolova Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine u više navrata ukazivala na nedovoljnu zastupljenost žena u zakonodavnim i izvršnim organima vlasti, kao i na nedovoljnu usaglašenost Izbornog zakona BiH sa odredbama Zakona o ravnopravnosti spolova, te usprkos inicijativa i upućivanju Prijedlog zakona o izmjeni i dopuni Izbornog zakona u parlamentarnu proceduru 2009., a onda u nekoliko navrata i kasnije, prijedlozi nikad nisu dobili potrebne glasove za njegovu izmjenju i dopunu.

Ured Visokog predstavnika u Bosni i Hercegovini je u martu 2024. donio Odluku o izmjeni i dopuni Izbornog zakona u BiH, a kojom se između ostalog promijenio stav 2 Člana 5.14 Izbornog zakona BiH, a koji između ostalog tretira način glasanja unutar kandidatske liste. Prije ove Odluke o izmjeni i dopuni Izbornog zakona BiH birači/ice su mogli/e glasati za sve kandidate na kandidacijskoj listi, dakle broj preferencijalnih glasova kandidata/kinje unutar kandidatske liste nije bio ograničen. Ovom izmjenom se ta mogućnost ograničila na način da birač/ica unutar kandidatske liste mogu glasati za maksimalno tri osobe na kandidatskoj listi, a ukoliko se to ograničenje premaši, odnosno birač/ica glasaju za više od tri osobe na kandidatskoj listi, tada se nijednoj osobi ne računa preferencijalni glas, već samo glas političkog subjekta.

5.14 (3): "mogućnost da, u okviru kandidacijske liste jedne političke stranke, koalicije ili liste neovisnih kandidata, označi jednog ili najviše tri kandidata na jednoj listi koju je birač odabrao. Ako birač valjano označio više od tri kandidata na jednoj listi, smatra se da ta lista dobila jedan važeći glas u svrhu raspodjele mandata, dok se preferencijalni glasovi s liste smatraju nevažećim."

Budući da je ova izmjena primijenjena u praksi tek na ovim Lokalnim izborima 2024., te ostaje nepoznanica koliko je sama javnost, odnosno biračko tijelo, bila upoznata sa ovom izmjenom i dopunom Izbornog zakona BiH, a nedovoljno poznavanje ove odredbe je moglo dovesti do toga da je biračko tijelo glasalo kao i prije izmjene i dopune, te zaokruživalo više osoba na kandidatskoj listi, ne znajući da time preferirani/e kandidati/kinje neće dobiti preferencijalni glas.

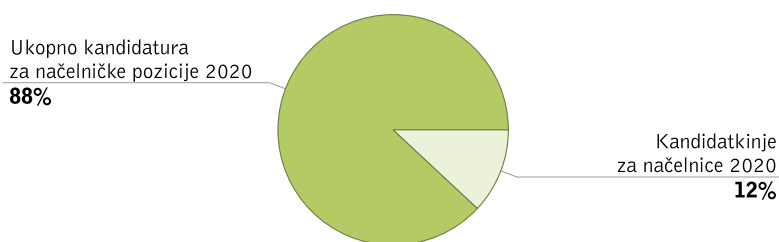
KANDIDATKINJE ZA NAČELNIČKE POZICIJE NA LOKALNIM IZBORIMA 2020.

Sarajevski kanton sastoji se od devet općina (Ilijaš, Hadžići, Ilidža, Novi Grad, Novo Sarajevo, Centar, Star Grad, Vogošća i Trnovo). Broj registriranih birača/ica varira od općine do općine, kao i procenat izlaznosti birača/ica na Lokalnim izborima.

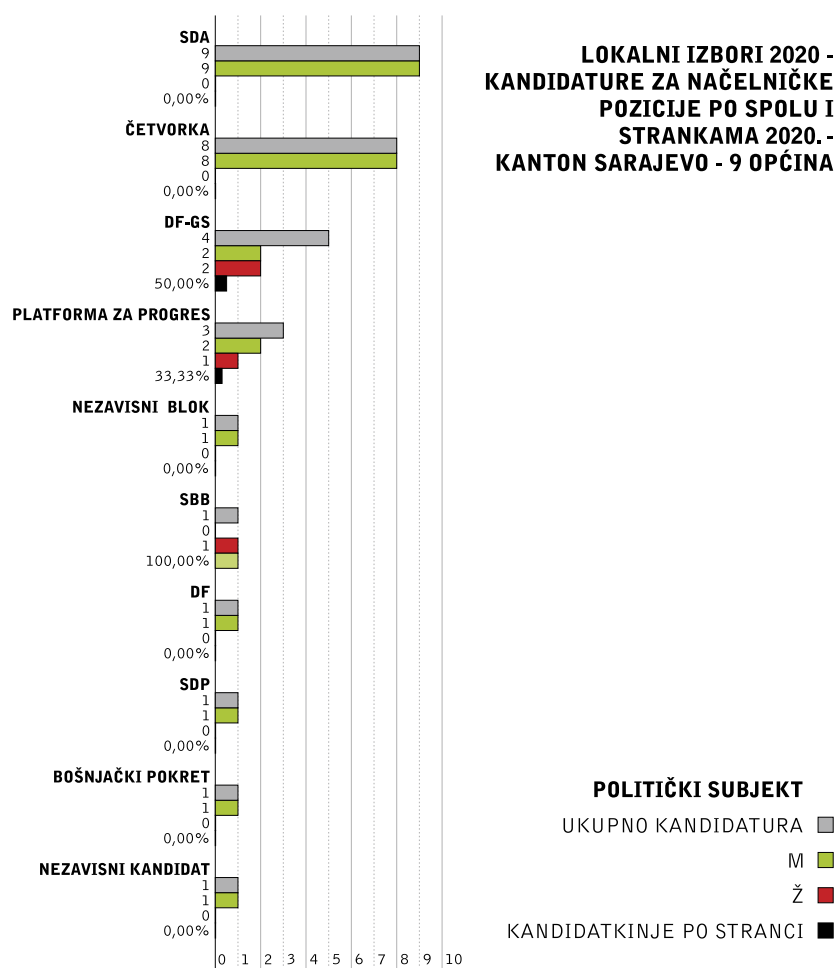
Na lokalnim izborima 2020. u devet općina na području Sarajevskog kantona u utrci za načelničke pozicije učestvovalo je deset političkih subjekata: STRANKA DEMOKRAT-SKE AKCIJE (SDA), KOALICIJA "ČETVORKA", PLATFORMA ZA PROGRES (PZP), NEZA-VISNI BLOK (NB), SAVEZ ZA BOLJU BUDUĆNOST (SBB), KOALICIJA DEMOKRATSKA FRONTA – GRAĐANSKI SAVEZ (DF-GS), DEMOKRATSKA FRONTA (DF), SOCIJALDE-MOKRATSKA PARTIJA (SDP), BOŠNJAČKI POKRET I JEDAN NEZAVISNI KANDIDAT.

Od devet političkih stranaka i koalicija koje su učestvovale u utrci za načelničku poziciju u devet općina, žene su kandidirane u samo tri općine (Novi Grad (2), Stari Grad (1) i Novo Sarajevo (1), a od ukupno dvadesetidevet kandidatura u devet općina kandidirane su samo četiri žene PZP (1), SBB (1) i koalicija DF-GS (2).

LOKALNI IZBORI 2020 - 9 OPĆINA NA PODRUČJU KS

Često se stranke koje kandidiraju žene za načelnice općina ocjenjuju pozitivno i podvode pod one političke subjekte koji na neki način pridonose ravnopravnoj zastupljenosti žena na mjestima odlučivanja i predstavljanja, stoga je bitno detaljnije pristupiti analizi kandidature žena od strane političkih subjekata, protukandidata kojim su bile suprostavljene, izbornoj jedinici u kojoj su kandidirane i pozicije iz kojih one i protukandidati ulaze u utrku za načelničku poziciju.

Politički subjekt	Ukupno kandidatura	M	Ž	Kandidatkinje po stranci
SDA	9	9	0	0,00%
Četvorka	8	8	0	0,00%
DF-GS	4	2	2	50,00%
Platforma za progres	3	2	1	33,33%
Nezavisni blok	1	1	0	0,00%
SBB	1	0	1	100,00%
DF	1	1	0	0,00%
SDP	1	1	0	0,00%
Bošnjački pokret	1	1	0	0,00%
Nezavisni kandidat	1	1	0	0,00%

Na prvi pogled bilo bi pohvalno što je stranka SBB imala jednu kandidaturu za načelničku poziciju na području Sarajevskog kantona i odlučila kandidirati ženu, ali ako se malo dublje analizira, onda se opet ispostavlja da je i ta kandidatura bila unaprijed predana u korist protukandidata. Uzimajući u obzir kandidate kojima su kandidatkinje u tim trima općinama bile suprostavljene, odnosno činjenicu da je kandidatkinjama u općinama Novi Grad i Stari Grad jedan od protukandidata aktuelni načelnik, te da se osim Sanele Prašović-Gadžo (SBB), radilo o kandidatkinjama koje do te kandidature nisu bile politički ni aktivistički afirmisane, te su javnosti bile pretežno nepoznate, nemoguće je ne zaključiti da su bile kandidirane čisto kako bi stranka imala kandidata, potencijalno s namjerom da oslabi nekog drugog kandidata, odnosno poboljša rezultat kandidata neke druge stranke ili koalicije s kojom ima namjeru bliže surađivati nakon izbora, a ne kako bi kandidatkinja zaista i osvojila mandat načelnice. Tome u prilog ide i činjenica da kampanje samih kandidatkinja, izuzimajući opet kandidatkinju za načelnicu općine Novi Grad, Sanelu Prašović-Gadžo (SBB), koja je poznata javnosti i kao

novinarka i kao zastupnica u Zastupničkom domu Parlamenta FBiH, pa joj je u izvjesnoj mjeri bilo lakše istupati u javnosti i doprijeti do potencijalnih birača/ica, nisu bile politički ni stranački afirmisane prije same kandidature za načelnice. Procenat osvojenih glasova kandidatkinja u općinama također pokazuje da ih je stranka žrtvovala, a ne nagradila.

Sanela Prašović-Gadžo kao kandidatkinja SBB-a za načelnicu najmnogoljudnije općine sa 115.193,00 registriranih birača/ica jedna je od ukupno četiri kandidata/kinje u utrci za načelničko mjesto. Izlaznost u općini Novi Grad na Lokalnim izborima 2020. iznosila je 40,71%. Tadašnji aktuelni načelnik i još uvijek član najjače bošnjačke stranke u BiH, Semir Efendić (47,29%), potvrdio je svoju kandidaturu osvojivši mandat u tijesnoj borbi sa kandidatom koalicije "Četvorka", Adnanom Delićem (44,63), sa nešto manje od 3% razlike u broju osvojenih glasova. Prašović Gadžo osvojila je 5,38% glasova i završila na pretposljednem mjestu. Kandidatkinja koalicije "DF-GS", **Elma Mujadžić** bavi se modelingom i poznata je u modnom svijetu. Nažalost, njena kandidatura uzburkala je duhove seksizma na društvenim mrežama izloživši ju verbalnom online nasilju. U jednom od svojih izjava za medijski portal ponosno je istakla da je koalicija "DF-GS" jedina koja je na Lokalnim izborima 2020. predložila dvije kandidatkinje za načelničke pozicije, što je tačno. Mujadžić dalje ističe da "Građanski savez, kao ozbiljna politička stranka, na svoje liste žene 'ne reda' zbog zakonske obaveze, nego isključivo da bi se osigurala ravnopravnost". Mujadžić kao kandidatkinje za načelnicu općine Novi Grad završila je posljednjem mjestu sa 2,71% osvojenih glasova.

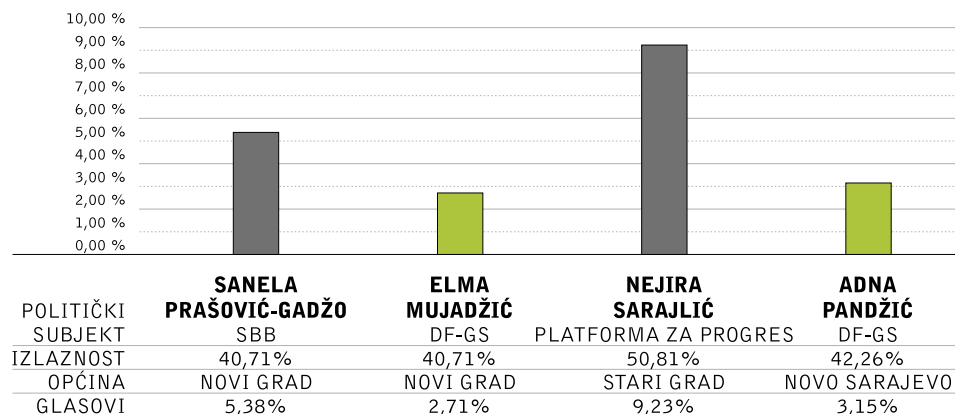
Razlika u broju osvojenih glasova između kandidata i kandidatkinja je do te mjere drastična da se postavlja pitanje zašto žene pristaju biti kandidatkinjama u izbornim jedinicama gdje je jedva da pređu ili ni ne pređu izborni prag od 3%. Nakon Lokalnih izbora 2020. Prašović-Gadžo nastavila je sa svojim mandatom u Zastupničkom domu PFBiH, kao i sa obnašanjem pozicije Generalne sekretarke SBB-a, dok Mujadžić nije bila više nigdje prisutna niti predložena od stranke kojoj je *ravnopravnost ne forma, već suština*.

Nejira Sarajlić na Lokalnim izborima 2020. bila je kandidatkinja za načelnicu općine Stari Grad. Jedina je žena koja je u ovoj općini kandidirana za načelnicu. U utrci za načelničku poziciju je i aktuelni načelnik, Ibrahim Hadžibajrić, a koji je na toj poziciji od 2008., a na Lokalnim izborima 2020. podržan je od strane koalicije "Četvorka", te kandidat Jusuf Pušina (SDA) i Handžić Ahmed (DF-GS). Općina Stari Grad broji 36.888 registriranih birača/ica, a njih 50,81% će izaći na izbore. Nejira Sarajlić (PzP) završit će na pretposljednem mjestu sa osvojenih 9,23% glasova i razlikom od oko 9.000 glasova od prvorangiranog aktuelnog načelnika i oko 3.000 glasova razlike od drugorangiranog kandidata SDA. Sigurno je da je Nejira Sarajlić u kampanji za načelnicu općine stekla nova znanja, vještine i iskustvo koje joj u daljnjem političkom i svakom drugom anagažmanu može itekako koristiti, ali se postavlja pitanje opravdanosti i potrebe kandidiranja žene za unaprijed izgubljene utrke, dok je recimo u ovom slučaju njen kolega nositelj liste za Općinsko vijeće Stari Grad kandidiran da zaista i osvoji taj mandat, što se i potvrdilo. Nejira Sarajlić je kao kandidatkinja za načelnicu općine Stari Grad osvojila 1652 glasa, dok je njen kolega nositelj liste PzP za OV Stari Grad, Ajdin Holjan, osvojio 249 glasa. Dakle, radi se o istom broju registriranih birača/ica i istoj izbornoj jedinici. Nejira Sarajlić koju je njena stranka 2020. predložila za načelnicu općine Stari Grad na narednim Lokalnim izborima 2024. biti će tek na 17. mjestu na listi za Općinsko vijeće Općine Stari Grad, dok se njen kolega vijčenik više ni ne pojavljuje na kandidatskoj listi PzP za OV Stari Grad. Indikativno je da je od povjerenja za kandidatkinju načelnice u samo četiri godine završila na poziciji 17, odnosno nije li to još jedna potvrda kako se žene kandidiraju pretežno kako bi stranka imala kandidata/kinju u toj izbornoj jedinici, a ne da ta osoba i osvoji mandat. Sama stranka PzP na Lokalnim izborima 2024. neće preći izborni cenzus, tako da su na ovim izborima izgubili i ona dva na Lokalnim izborima 2020. osvojena vijećnička mandata, koja su osvojili muškarci sa pozicije 1 i 3.

Adna Pandžić (DF-GS) kandidatkinja je na Lokalnim izborima za načelnicu Općine Novo Sarajevo. U općini Novo Sarajevo registrirano je 68.477 birača/ica, dok je izlaznost bila 42,26%. Adna Pandžić završit će na posljednjem mjestu sa 3,15% osvojenih glasova, kao jedina žena kandidatkinja suprostavivši se tadašnjem aktuelnom načelniku i kandidatu SDA, Nedžad Koldži, poznatom liječniku i tada u javnosti vrlo prisutnom borcu za prava liječnika na KCUS-u, Hasanu Tanoviću, kandidatu podržanom od strane koalicije "Četvorka" i kandidatu Platforme za Progres. Da je i ona kandidirana reda radi pokazuje nepostojanje stranačke kampanje za njenu kandidaturu načelnice, dok su medijski nastupi bili prisutni samo u formi ličnih objava na njenom Facebook profilu, u vidu iznošenja ličnih stavova, a među kojima će ostati upamćeni postovi vezani za organizaciju Povorke ponosa, a koju će Adna Pandžić nazvati Povorkom stida, od čega se koalicija DF-GS koja je Adnu Pandžić kandidirala za načelnicu općine Novo Sarajevo javno ograditi i izviniti pripadnicima/ama LGBTIQ zajednice. Ovaj primjer pokazuje kako stranke predlažu kandidate i kandidatkinje, a posebno kandidatkinje, bez da ih uopće poznaju kao članove/ice svojih stranaka, bez da su s njima otvoreno porazgovarali o političkim temama, ali i o ličnim stavovima po pitanju mnogih društvenih i političkih tema. Iako je već svima poznato da se za mnoge pozicije kandidiraju osobe koje su već dugo na tim pozicijama pa idu u reizbor ili se kandidiraju na druge pozicije s prethodnim iskustvom rada i djelovanja na drugim pozicijama, te se na taj način izvršila i profilacija, i bez da se možda otvoreno interno u stranci razgovaralo na neke društvene i političke teme, već je kroz godine djelovanja na raznim pozicijama poznat njihov stav ili su ga naučili ne iznositi javno kako ne bi ugrozili ni stranku ni svoju ličnu kandidaturu. Postavlja se pitanje zašto se onda sa kandidatkinjama, u manjoj mjeri spominjem kandidate iz razloga što je manji broj kandidata koji se kandidiraju reda radi, prije kandidatura ne obavi razgovor ili im se ne osmisli i ne odradi strateška kampanja uz svu potrebnu PR podršku.

Na Lokalnim izborima 2024. Adna Pandžić neće biti čak ni kandidatkinja na kandidatskoj listi DF-a koja broji 26 pozicija.

**OSVOJENI GLASOVI KANDIDATKINJA ZA NAČELNICE 2020.
KANTON SARAJEVO - 9 OPĆINA**

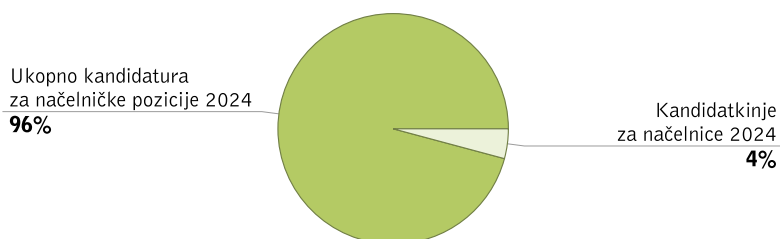

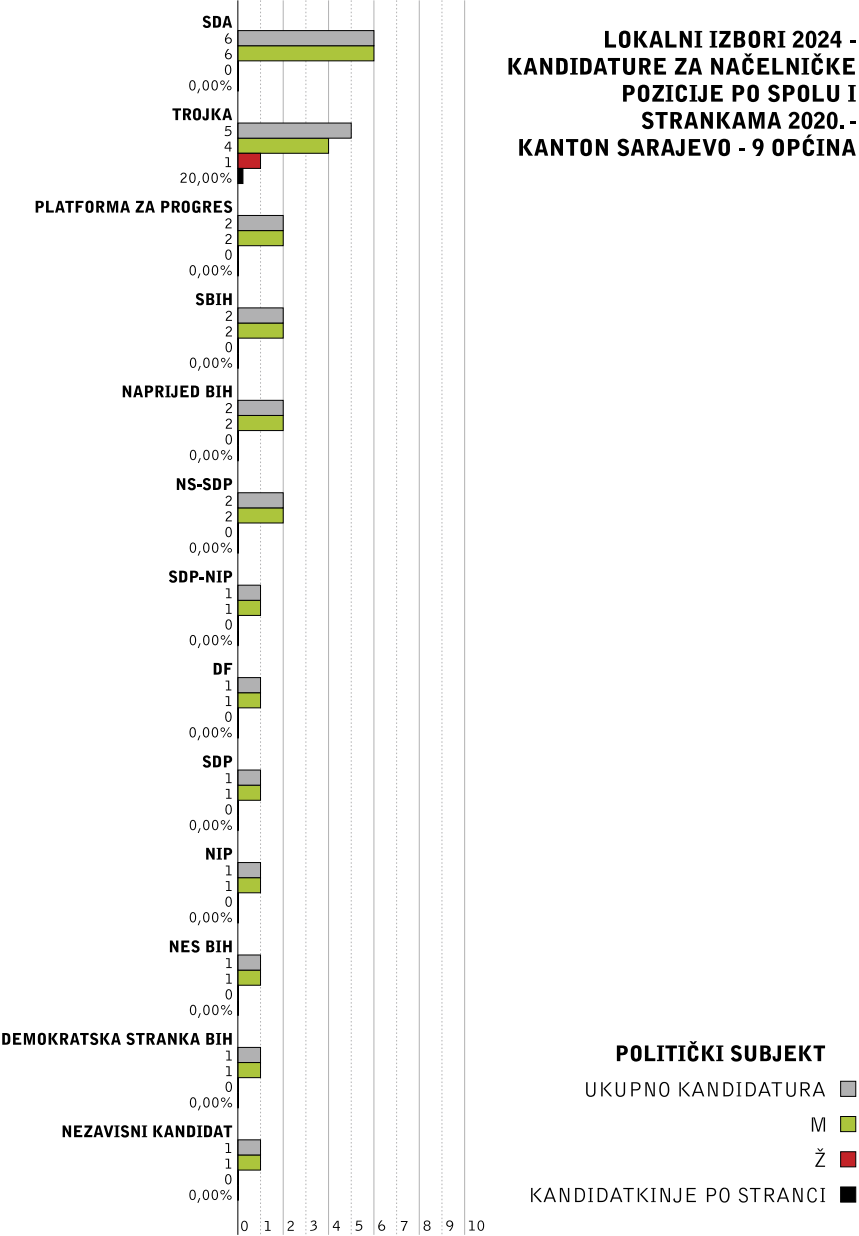
KANDIDATKINJE ZA NAČELNIČKE POZICIJE NA LOKALNIM IZBORIMA 2024.

Na Lokalnim izborima 2024. u devet općina na području Sarajevskog kantona učestvovalo je trinaest političkih subjekata (STRANKA DEMOKRATSKE AKCIJE (SDA), KOALICIJA "TROJKA", PLATFORMA ZA PROGRES (PZP), NAROD I PRAVDA (NiP), KOALICIJA "SDP – NIP", STRANKA ZA BOSNU I HERCEGOVINU (SBIH), NAPRIJED BIH, DEMOKRATSKA FRONTA (DF), SOCIJALDEMOKRATSKA PARTIJA (SDP), KOALICIJA "NS-SDP", DEMOKRATSKA STRANKA BOSNE I HERCEGOVINE, NESBIH i jedan NEZAVISNI KANDIDAT.

Ukupan broj kandidatura u devet općina na području Sarajevskog kantona iznosi dvadeset i šest, a od tog broja samo je jedna žena bila kandidatkinjom za načelnicu općine Novo Sarajevo u ime koalicije Trojka. Dakle, od kandidirane četiri žene na Lokalnim izborima 2020. na području Sarajevskog kantona, broj kandidiranih žena smanjio se za 75% na Lokalnim izborima 2024.

LOKALNI IZBORI 2024. - 9 OPĆINA NA PODRUČJU KS

Politički subjekt	Ukupno kandidatura	M	Ž	Kandidatkinje po stranci
SDA	6	6	0	0,00%
TROJKA	5	4	1	25,00%
Platforma za progres	2	2	0	0,00%
SBIH	2	2	0	0,00%
Naprijed BiH	2	2	0	0,00%
NS-SDP	2	2	0	0,00%
SDP-NIP	1	1	0	0,00%
DF	1	1	0	0,00%
SDP	1	1	0	0,00%
NIP	1	1	0	0,00%
NES BiH	1	1	0	0,00%
Demokratska stranka BiH	1	1	0	0,00%
Nezavisni kandidat	1	1	0	0,00%

Benjamina Karić, kandidatkinja koalicije "Trojka – SDP, NiP, NS" za načelnicu općine Novo Sarajevo imala je tri protukandidata i u tijesnoj utrci, sa izlaznosti birača/ica od 38,98%, na kraju je pobijedila osvojivši 42,21% glasova. Također je vrijedno spomenuti da je Karić u utrcu za načelnicu Novog Sarajeva krenula kao kandidatkinja koalicije tri političke stranke (SDP, NS, NiP) i s pozicije gradonačelnice Grada Sarajeva. Kada kandidatkinja u utrcu za poziciju krene uz podršku tri političke stranke koje ju kandidiraju s ciljem osvajanja mandata, sa raspoloživim medijskim, finansijskim i ljudskim resursima, onda je i pobjeda izvjesnija. Teško da se može reći da je Karić osvojila mandat, jer su birači/ce općine Novo Sarajevo željeli ženu na čelu općine. Izlaznost birača/ica od 38,98% prije govori da su prevagnuli glasovi birača/ica koji su članovi/ce, simpatizeri/ke stranaka koje čine koaliciju, odnosno da su izbori u općini Novo Sarajevo prije bili nadmetanje dvaju suprotstavljenih stranačkih/koalicijskih tabora, a manje birača/ica bez stranačke pripadnosti. Vrlo je vjerojatno da bi kandidat koalicije "Trojka" za načelničku poziciju u Novom Sarajevu bez obzira na spol imao sličan rezultat.

Na Lokalnim izborima 2020. kandidat koalicije "Četvorka" bio je Hasan Tanović, koji je u utrci za načelničku poziciju imao četiri protukandidata, jednako kao što će ih četiri godine kasnije imati i Benjamina Karić, kandidatkinja koalicije "Trojka" na Lokalnim izborima 2024. s razlikom što je Hasan Tanoviću jedan od protukandidata bio aktuelni načelnik, Nedžad Koldžo (SDA). Uz skoro jednaku izlaznost birača/ica na području općine Novo Sarajevo, Hasan Tanović je na Lokalnim izborima 2020. osvojio skoro 7.000 glasova više nego što će to osvojiti Benjamine Karić na Lokalnim izborima 2024. Ako uzmemo u obzir činjenicu da je Benjamina Karić u utrcu za ovu poziciju krenula s pozicije gradonačelnice Grada Sarajeva i već kao vrlo eksponirana javna politička ličnost, te da za protukandidata nije imala aktuelnog načelnika, onda je njen rezultat mogao ili čak trebao biti sa značajnijom razlikom u odnosu na protukandidate i izbrani rezultat Hasana Tanovića 2020.

Novo Sarajevo	Izlaznost birača/ica	Kandidat/kinja	Osvojeni glasovi
Lokalni izbori 2020.	28.936 (42.26%)	Hasan Tanović	18.610 (66.88%)
Lokalni izbori 2024.	27.868 (41.22%)	Benjamina Karić	11.124 (42.21%)

RASPODJELA KANDIDATA MANJE ZASTUPLJENOG SPOLA NA KANDIDATSKIM LISTAMA

Izborni Zakon Bosne i Hercegovine u Članu 4.19 propisuje na koji način se ispunjava kvota manje zastupljenog spola prilikom kreiranja kandidatskih listi za izbore u Bosni i Hercegovini.

*"Svaka lista kandidata uključuje kandidate muškog i ženskog pola, koji su ravnopravno zastupljeni. Ravnopravna zastupljenost polova postoji u slučaju kada je jedan od polova zastupljen sa najmanje 40% od ukupnog broja kandidata na listi. Kandidati pola koji je manje zastupljen raspoređuju se na liste kandidata na sljedeći način: **najmanje jedan (1) kandidat manje zastupljenog pola među prva dva (2) kandidata, dva (2) kandidata manje zastupljenog pola među prvih pet (5) kandidata i tri (3) kandidata manje zastupljenog pola među prvih osam (8) kandidata, itd.**" (Izborni zakon BiH, Član 4.19).* Centralna izborna komisija je u skladu sa Članom 4.19 Izbornog zakona BiH izdala Instrukciju o raspodjeli kandidata manje zastupljenog spola na kandidatskim listama koja služi kao alat za praćenje pravilnog kreiranja kandidatskih listi.

BOSNA I HERCEGOVINA
CENTRALNA IZBORNA KOMISIJA
SREDIŠNJE IZBORNO POVJERENSTVO

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
ЦЕНТРАЛНА ИЗБОРНА КОМИСИЈА

Instrukcija o raspodjeli kandidata manje zastupljenog spola na kandidatskim listama

Ukupni broj kandidata na kandidatskoj listi	Broj kandidata manje zastupljenog spola
1	0
2	1
3	1
4	2
5	2
6	3
7	3
8	3
9*	4
11*	5
13*	6
16*	7
18*	8
21*	9
23*	10
26*	11
28*	12
31*	13
33*	14
36*	15
38* i više	16

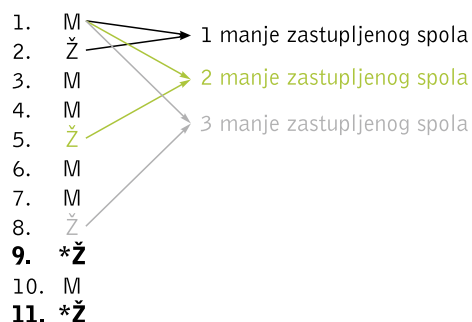
Napomena: Ukupan broj kandidata na kandidatskoj listi može biti veći za 5 kandidata od broja mandata koji se dodjeljuju.

* Pozicija na kojoj se obavezno nalazi kandidat manje zastupljenog spola.

Nažalost, većina političkih partija odredbu Člana 4.19 Izbornog zakona, kao i Instrukciju CIK-a, tumači na način su pozicije manje zastupljenog spola "zaključane" u smislu da se manje zastupljen spol može isključivo naći na poziciji 2-5-8-..., a ne da **najmanje** jedna osoba manje zastupljenog spola nalazi unutar prva dva kandidata, odnosno dvije unutar prvih pet, tri unutar prvih osam, itd.

U skladu s ovim načinom tumačenja u praksi najčešće imamo kandidatske liste po principu:

**PRIMJER 1: MUŠKARAC NOSITELJ LISTE,
ŽENE MANJE ZASTUPLJEN SPOL**

Pozicija 9 i 11 su pod znakom * kao što je to naznačeno i u *Instrukciji o raspodjeli kandidata manje zastupljenog spola na kandidatskim listama* i odnosi se na obavezno pozicioniranje kandidata manje zastupljenog spola na poziciju 9 i 11, ukoliko prethodno nije zadovoljena kvota od najmanje 40% manje zastupljenog spola.

Kada političke partije odluče kandidirati ženu na mjesto nositeljice liste, čak i u tim slučajevima najčešće zadržavaju onaj "zaključani" redoslijed na kandidatskim listama u smislu pozicioniranja na broj 5-8-9-11-...

Rijetko se mogu vidjeti kandidatske liste u kojima je žena nositeljica kandidatske liste, te je naredna žena na broju 3, 6, itd.

Na osmim lokalnim izborima 2024. pohvalna je kandidatska lista SDP BiH za OV Centar koja je osobe manje zastupljenog spola pozicionirala kako slijedi:

1. **Ž**
2. M
3. **Ž**
4. M
5. **Ž**
6. M
7. M
8. M
9. **Ž**
10. M
11. **Ž**

SDP BiH je u ovom slučaju otišao i korak dalje te kandidirao **NAJMANJE JEDNU ŽENU UNUTAR PRVIH PET**. Ovo je primjer kako se riječ "**najmanje**" u odredbi Člana 4.19 Izbornog zakona Bosne i Hercegovine poštuje dajući veću mogućnost da osobe manje zastupljenog spola budu zaista i izabrane samim time što su na boljim pozicijama na listi, uzimajući u obzir da je **cenzus za kretanje unutar kandidatske liste na**

lokalnim izborima 10%. Ono što je SDP BiH ovim primjerom kandidatske liste pokazao jeste da Izborni zakon BiH u Članu 4.19 ne propisuje "zaključane" pozicije u smislu broja na kojem se manje zastupljen spol jedino može naći, te je kao rijetka politička parija bacio svjetlo na riječ "**najmanje**" u rečenici Člana 4.19 Izbornog zakona "**najmanje jedan (1) kandidat manje zastupljenog pola među prva dva (2) kandidata, dva (2) kandidata manje zastupljenog pola među prvih pet (5) kandidata i tri (3) kandidata manje zastupljenog pola među prvih osam (8) kandidata, itd.**"

Uz ovo treba imati na umu Odluku o Izmjeni i dopuni Izbornog zakona u BiH koju je stupila na snagu u martu 2024., a kojom se ograničava broj preferencija na kandidatskoj listi.

5.14 (3): "*mogućnost da, u okviru kandidacijske liste jedne političke stranke, koalicije ili liste neovisnih kandidata, označi jednog ili najviše tri kandidata na jednoj listi koju je birač odabrao. Ako birač valjano označio više od tri kandidata na jednoj listi, smatra se da ta lista dobila jedan važeći glas u svrhu raspodjele mandata, dok se preferencijalni glasovi s liste smatraju nevažećim.*"

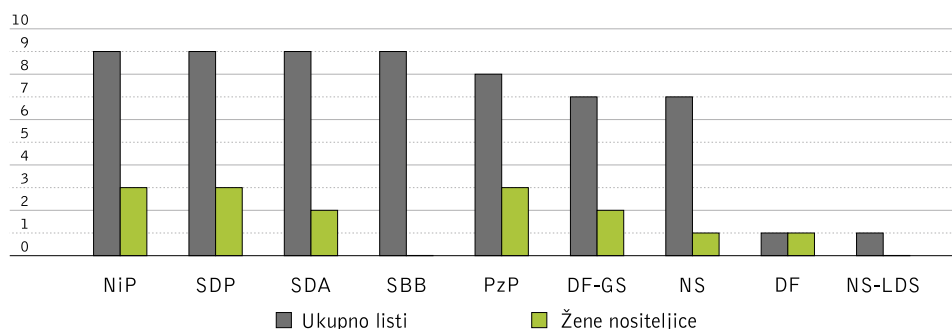
NOSITELJICE KANDIDATSKIH LISTI NA LOKALNIM IZBORIMA 2020. NA PODRUČJU DEVET OPĆINA U KANTONU SARAJEVO

Na Lokalnim izborima 2020. u devet općina na području Sarajevskog kantona za općinsko vijeće učestvovala su sto šezdeset dva politička subjekta sa kandidatskim listama. U nastavku analizirane su kandidatske liste za općinska vijeća devet općina na području Sarajevskog kantona i devet političkih subjekata: STRANKA DEMOKRATSKE AKCIJE (SDA), NAROD I PRAVDA (NiP), PLATFORMA ZA PROGRES (PzP), NAŠA STRANKA (NS), KOALICIJA NAŠA STRANKA – LIBEREALNO DEMOKRATSKA STRANKA BIH (NS – LDS BIH), SAVEZ ZA BOLJU BUDUĆNOST (SBB), KOALICIJA DEMOKRATSKA FRONTA – GRAĐANSKI SAVEZ (DF-GS), DEMOKRATSKA FRONTA (DF) i SOCIJALDEMOKRATSKA PARTIJA BiH (SDP).

Stranke SDA, NiP, SBB i SDP su imale liste u svih devet općina na području Sarajevskog kantona, NS i PzP su imale sedam od devet kandidatskih listi, pri čemu je u općini Ilijaš NS imala kandidatsku listu u koaliciji sa LDS-om, koalicija "DF-GS" imala je osam od devet kandidatskih listi, dok je u općini Hadžići DF imao samostalnu kandidatsku listu, izvan koalicije sa GS-om.

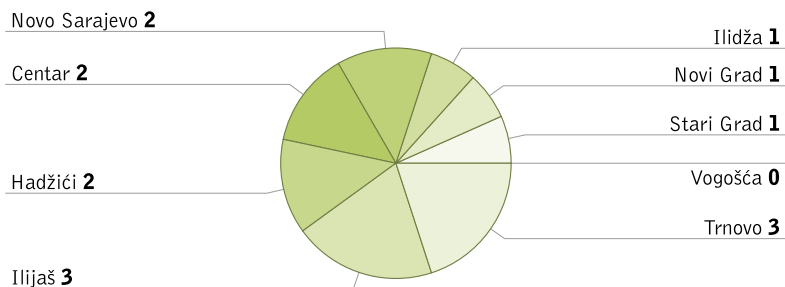
Broj nositeljica listi u odnosu na ukupan broj listi po političkom subjektu u devet općina Sarajevskog kantona pokazuje da su NiP i SDP imale jednak broj kandidatskih listi i nositeljica, dok je SDA od devet kandidatskih listi imala dvije nositeljice. Usprkos činjenici da su SBB i koalicija "DF-GS", pored PzP, politički subjekti koji su kandidirali žene za načelničko mjesto, princip rodne ravnopravnosti kod oba politička subjekta jenjava kada se radi o kandidatskim listama za općinsko vijeće. Tako SBB od ukupno devet kandidatskih listi za općinska vijeća nije imao nijednu nositeljicu, dok je koalicija "DF-GS" imala dvije nositeljice kandidatskih listi.

**NOSITELJICE LISTI PO POLITIČKOM SUBJEKTU
NA LOKALNIM IZBORIMA 2020.**

Geografski gledano, najveći broj nositeljica listi na Lokalnim izborima 2020. imamo u općinama **Ilijaš i Trnovo**, tri nositeljice po općini. Politički subjekti koji su kandidirali žene za nositeljice listi u općini Ilijaš su SDA, NiP i PzP, dok su u općini Trnovo to SDA, NiP i SDP. U općini Hadžići, Centar i Novo Sarajevo imali smo po dvije nositeljice listi. U općini Hadžići nositeljice listi kandidirale su stranke SDA i DF, u općini Centar NS i PzP, dok su nositeljice liste u općini Novo Sarajevo bile iz stranaka SDP i DF-GS. U općini Ilidža imali smo jednu nositeljicu (PzP), jednu u općini Novi Grad (SDP) i jednu u općini Stari Grad (DF-GS).

NOSITELJICE LISTI PO OPĆINI NA LOKALNIM IZBORIMA 2020.

U općini Vogošća nijedan od analiziranih političkih subjekata nije imao nositeljicu kandidatske liste.

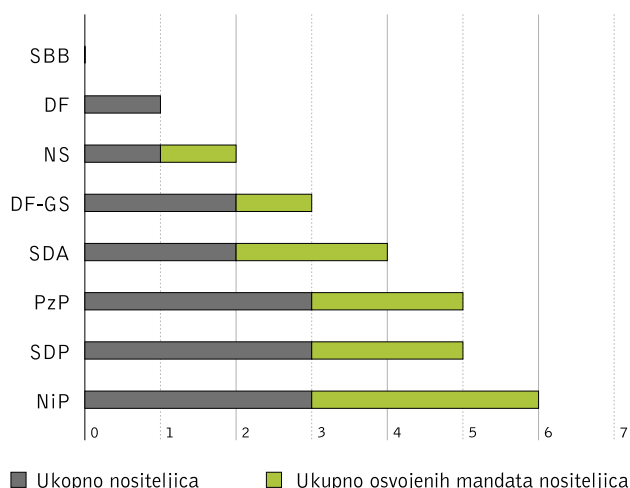
Budući da smo prethodno analizirali kandidaturu za načelnice u devet općina Sarajevskog kantona za Lokalne izbore 2020. i da je SBB jedna od stranaka koja je imala kandidatkinju za načelnicu općine Novi Grad, vidimo da ta ista stranka nema nijednu nositeljicu liste, iako je u svih devet općina imala kandidatsku listu. To je još jedan od pokazatelja neravnopravnog tretmana manje zastupljenog spola u vlastitim redovima, odnosno da stranka koja kandidira ženu za načelničko mjesto nije po defaultu stranka koja je naklonjena rodnoj ravnopravnosti.

Također, pored toga što su politički subjekti kandidirali žene za nositeljice kandidatskih listi potrebno je izvršiti uvid koja od njih je na kraju zaista i izabrana u općinsko vijeće.

Nije dovoljno samo kandidirati žene i ne možemo samom kandidaturom smatrati da je politički subjekt naklonjen pitanjima rodne ravnopravnosti u vlastitim redovima i izvan njih. Vrlo je bitno posmatrati cijeli proces, kao i konačan rezultat.

U nastavku prikazan je odnos osvojenih mandata u odnosu na nositeljice listi po političkom subjektu.

**UKUPNO OSVOJENIH MANDATA NOSITELJICA U ODNOSU NA KANDIDIRAN
BROJ NOSITELJICA PO STRANCI - LOKALNI IZBORI 2020.**

Najveći broj osvojenih mandata imaju nositeljice kandidatskih listi iz NiP-a (3 od 3), zatim SDP i PzP (2 od 3) i SDA (2 od 2), NS je imala jednu nositeljicu koja je na Lokalnim izborima osvojila mandat, dok je od dvije kandidirane nositeljice liste iz koalicije DF-GS samo jedna dobila mandat, jer u općini Stari Grad koalicija DF-GS nije prešla izborni prag, kao što to stranka DF u općini Hadžići nije uspjela.

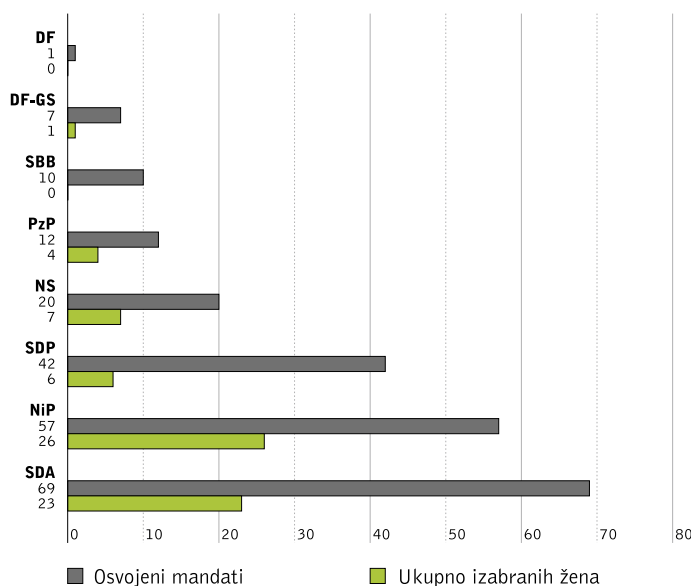
Udio žena u općinskim vijećima u devet općina Sarajevskog kantona nakon Lokalnih izbora 2020.:

Općina	Općinsko vijeće (ukupno)	M	Ž
Ilijaš	25	68%	32%
Hadžići	27	59%	41%
Ilidža	31	65%	35%
Novi Grad	31	74%	26%
Vogošća	27	85%	15 %
Centar	31	68 %	32 %
Stari Grad	31	77 %	23%
Novo Sarajevo	31	74 %	26%
Trnovo	15	53 %	47%

Vratimo li se ponovno na kvotu od najmanje 40% manje zastupljenog spola vidimo da je taj procent pređen samo u općinskom vijeću općina Hadžići i Trnovo. Iako mnoge i mnogi od nas smatraju da se veći broj žena bira u manje ruralnim sredinama, iz dosadašnjeg možemo zaključiti da stranke više kandidiraju žene u manje urbanim sredinama, da stranke desnog krila kandidiraju više žena, kao i da žene iz tih stranka u konačnici zaista budu izabrane.

Posmatramo li udio žena u devet općinskih vijeća na području Sarajevskog kantona po političkom subjektu tada možemo vidjeti da najveći broj izabranih žena na Lokalnom nivou ima upravo Narod i Pravda i to 46% u odnosu na broj mandata koji je stranka osvojila, zatim Naša stranka sa udjelom od 35% i SDA sa udjelom od 33% u odnosu na ukupno osvojenih mandata stranaka u devet općina. Politički subjekti SBB i DF-GS koji su imali kandidatkinje za načelnice u dvije općine na području Sarajevskog kantona od deset osvojenih mandata SBB nema nijednu izabranu ženu, dok DF-GS od sedam mandata ima jednu izabranu ženu.

UDIO IZABRANIH ŽENA U OPĆINSKIM VIJEĆIMA 2020 PO POLITIČKOM SUBJEKTU

Na Lokalnim izborima 2020. kandidatska lista NiP-a za Općinsko vijeće Hadžići zaslužuje posebnu pažnju, jer su na toj listi kandidatkinje doslovno pobijedile i od osam mandata stranke njima je pripalo šest. Nositeljica liste se održala na poziciji jedan, dok su se kandidatkinje sa pozicije 4, 23, 9, 16 i 13 po broju osvojenih glasova podigle na više pozicije, spustivši kandidate ispod crte osvojenih mandata stranke.

#	Kandidat	Pozicija na listi	Broj glasova	%	Mandat
1	ŠEHIĆ-LIHOVAC ANELA	1	1.084	37,02	
2	ČEKRLIJA ELVIR	5	783	26,74	
3	FATIĆ VERNESA	4	458	15,64	
4	KARDAŠ ALMIR	2	446	15,23	
5	TABAKVELIDA	23	437	14,92	
6	REŠIDOVIĆ LEJLA	9	424	14,48	
7	REDŽEPOVAC AMINA	16	421	14,38	
8	FIŠO EMINA	13	417	14,24	

Također, vrijedno je spomenuti primjer koji pokazuje kako stranka ne poznaje svoje članstvo, odnosno kandidatkinje, te ih prilikom kreiranja listi do te mjere zanemari da stranka sa favoriziranim kandidatom ili kandidatkinjom ni ne pređe izborni prag. Primjeri su kandidatska lista SBB za OV Ilidža. Nositelj liste bio je muškarac koji je po broju glasova završio na sedmom mjestu, dok će se kandidatkinja sa iste liste podići sa pozicije devet na jedan. Nažalost, kako stranka nije prešla izborni prag, tako ni kandidatkinja sa pozicije devet uz dobar rezultat preferencijalnih glasova nije ušla u vijeće. Također, koalicija DF-GS je za nositeljicu kandidatske liste za Općinsko vijeće Stari Grad kandidirala ženu, koja je osvojila tek 56 glasova, a sama koalicija nije prešla izborni prag. U oba slučaja najvjerovatnije je riječ o favoriziranju, odnosno o tome da je kandidat koji je nosio kandidatsku listu SBB za OV Ilidža i predsjednik OO SBB Ilidža, a kako je već odavno unutarstranačka praksa mnogih stranaka da listu za općinsko vijeće nosi osoba koja predvodi stranački općinski odbor, tako je on i ponio listu. Najčešća praksa je da se za nositelje listi stavljaju osobe koje treba da "povuku" kandidatsku listu i animiraju birače/ice kako bi glasali za stranku, pa onda i za kandidate/kinje na listi, jer bez izbornog praga stranke, nema ni mandata za kandidate/kinje na listi. U oba primjera najveći gubitnik je upravo stranka, jer je ostala bez mandata, učešća u vijeću, a onda i bez dodatnih financija po mandatu po Zakonu o financiranju političkih subjekata u BiH.

Kandidatska lista SBB za OV Ilidža:

#	Kandidat	Pozicija na listi	Broj glasova	%	Mandat
1	KALAČ JASMINA	9	216	26,97	
2	PRAMENKOVIĆ KEMAL	10	209	26,09	
3	HADROVIĆ FAIK	4	182	22,72	
4	POTURAK DŽEVAD	3	141	17,60	
5	LAKOTA RASIM	6	136	16,98	
6	ŠKRIJELJ ELVEDIN	8	131	16,35	
7	BAJROVIĆ IZUDIN	1	114	14,23	

Kandidatska lista DF-GS za OV Stari Grad:

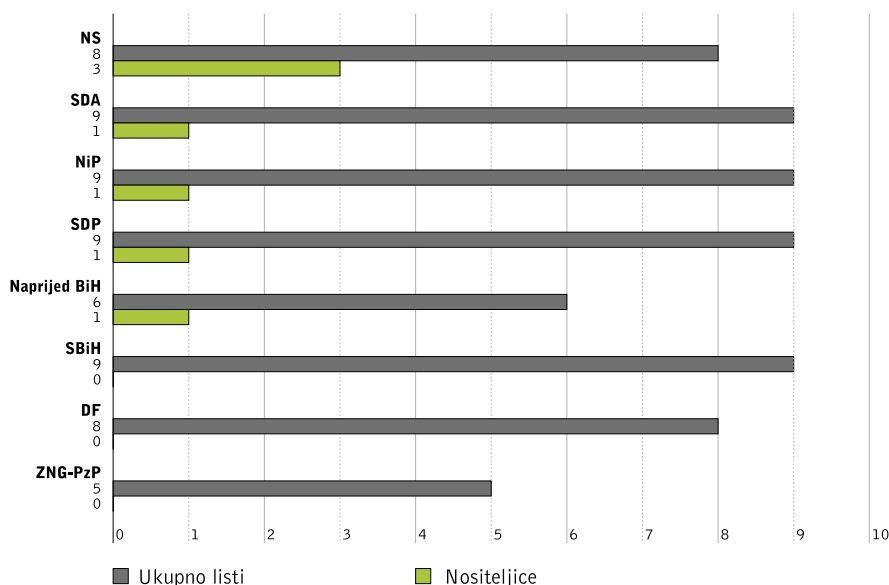
#	Kandidat	Pozicija na listi	Broj glasova	%	Mandat
1	DŽEKO MURADIJA	1	56	15,86	
2	DELIBAŠIĆ NAJDIN	2	50	14,16	
3	OSMANAGIĆ SUVAD	10	50	14,16	
4	RESIĆ ENISA	11	50	14,16	

NOSITELJICE KANDIDATSKIH LISTI NA LOKALNIM IZBORIMA 2024. NA PODRUČJU DEVET OPĆINA U KANTONU SARAJEVO

Na Lokalnim izborima 2024. u devet općina na području Sarajevskog kantona za općinsko vijeće učestvovala su devedeset dva politička subjekta sa kandidatskim listama. U nastavku analizirane su kandidatske liste za općinska vijeća devet općina na području Sarajevskog kantona i osam političkih subjekata: STRANKA DEMOKRATSKE AKCIJE (SDA), NAROD I PRAVDA (NiP), STRANKA ZA BOSNU I HERCEGOVINU (SBIH), koalicija "ZA NOVE GENERACIJE-PLATFORMA ZA PROGRES (ZGN-PZP), NAŠA STRANKA (NS), Naprijed BiH!, DEMOKRATSKA FRONTA (DF) i SOCIJALDEMOKRATSKA PARTIJA BiH (SDP).

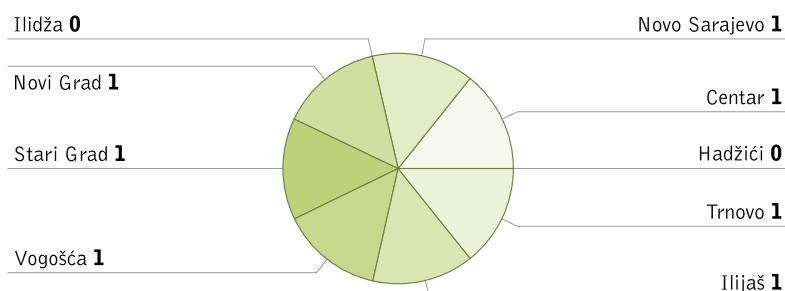
Na Lokalnim izborima 2024. politički subjekti SDA, NiP, SDP i SBIH imali su kandidatske liste u svih devet općina na području Sarajevskog kantona. I dok SBIH nije imala nijednu nositeljicu liste, SDA, NiP i SDP su od ukupno devet kandidatskih listi imali po jednu nositeljicu kandidatske liste. Naša stranka (NS) je imala osam kandidatskih listi i od tog broja tri nositeljice, dok Demokratska fronta uz isti broj kandidatskih listi nije imala nijednu nositeljicu kandidatske liste. I dok je Naša stranka na Lokalnim izborima 2024. povećala broj kandidatskih listi i nositeljica listi sa jedne nositeljice kandidatske liste 2020. na tri nositeljice 2024., SDA, NiP i SDP za razliku od 2020. kada su uz isti broj kandidatskih listi imale tri nositeljice (SDP i NiP), odnosno dvije (SDA), na ovim lokalnim imaju tek po jednu nositeljicu kandidatskih listi.

NOSITELJICE LISTI NA LOKALNIM IZBORIMA 2024. PO POLITIČKOM SUBJEKTU

Naša stranka (NS) kandidirala je nositeljice na kandidatskim listama za Općinska vijeća u općinama Ilijaš, Novi Grad i Novo Sarajevo. Stranke SDP, NiP i SDA kandidirale su nositeljice u općinama Centar (SDP), Vogošća (NiP) i Trnovo (SDA), dok je Naprijed BiH! kandidirao nositeljicu za Općinsko vijeće općine Stari Grad.

NOSITELJICE LISTI PO OPĆINI - LOKALNI IZBORI 2024.

Sve nositeljice listi pomenutih političkih subjekata osvojile su mandat i ušle u općinska vijeća za koja su bile kandidirane. Iako u ovom trenutku još uvijek nisu formirana općinska vijeća nakon provedenih Lokalnih izbora 2024., na osnovu potvrđenih rezultata izbora na zvaničnoj web stranici Centralne izborne komisije Bosne i Hercegovine moguće je izračunati udio kandidatkinja u odnosu na ukupan broj svakog pojedinačnog općinskog vijeća u devet općina Sarajevskog kantona. Također, treba uzeti u obzir da iako su neke kandidatkinje kao i neki kandidati po rezultatima osvojili mandat za općinsko vijeće, da to nikako ne znači da će i prihvatiti osvojeni mandat, jer je i na ovim izborima bilo kandidata i kandidatkinja koji/e na nekom drugom nivou vlasti obnašaju funkciju i sigurno većina njih neće odstupiti sa pozicija ministara/trica, odnosno zastupnika/ica, tako da će u nekim vijećima udio po spolu biti sigurno i drugačiji, a i tada nećemo moći govoriti o broju izabranih, jer kada se neko odrekne mandata vijećnika/ice, a na njegovo ili njeno mjesto dođe naredna osoba sa kandidatske liste, ta osoba nije izabrana na izborima već u vijeće ulazi zbog neprihvatanja mandata izabrane osobe. Ovo je tema koja sigurno može naći svoje mjesto u redovima izigravanja povjerenja birača/ica od strane onih političkih subjekata koji se koriste ovom praksom.

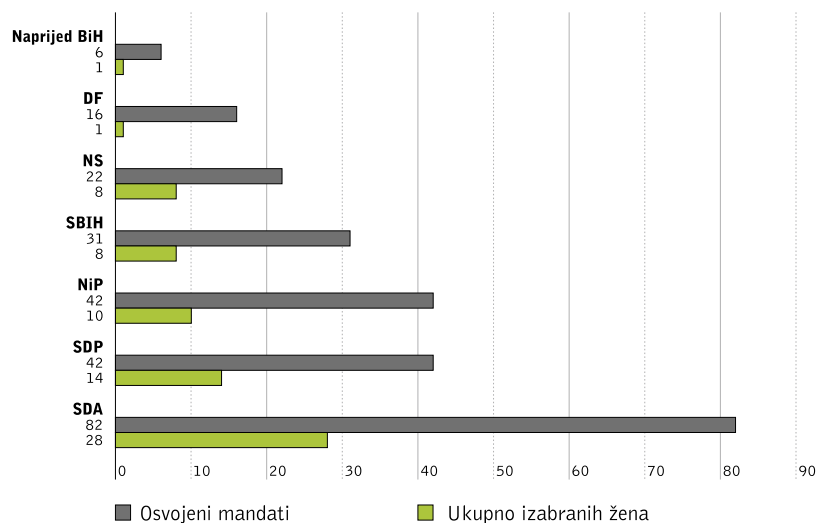
Za razliku od rezultata Lokalnih izbora 2020. kad smo u općinama Hadžići i Trnovo imali preko 40% manje zastupljenog spola, odnosno udio žena u ukupnom broju općinskog vijeća, na Lokalnim izborima nemamo više nijedno Općinsko vijeće koje bilježi najmanje 40% manje zastupljenog spola u općinskom vijeću.

Općina	Vijeće	M	Ž
Ilijaš	25	68%	32%
Hadžići	27	74%	26%
Ilidža	31	65%	35%
Novi Grad	31	65%	35%
Vogošća	27	70%	30%
Centar	31	65%	35%
Stari Grad	31	77%	23%
Novo Sarajevo	31	74%	26%
Trnovo	15	93%	7%

U devet općinskih vijeća na području Sarajevskog kantona najveći broj mandata osvojila je Stranka Demokratske Akcije (SDA) i to osamdeset i dva, od čega je dvadeset i osam žena (34%). Narod i Pravda (NiP) i Socijaldemokratska partija Bosne i Hercegovine (SDP) imaju jednak broj osvojenih mandata u općinskim vijećima (42), ali se razlikuju u udjelu žena u odnosu na broj osvojenih mandata. Žene iz SDP osvojile su 14 od 42 mandata (33%), dok su žene iz NiP-a osvojile deset mandata (24%). Naša stranka bilježi najviši udio izabranih žena u odnosu na ukupan broj osvojenih mandata – od ukupno

22 osvojena mandata žene NS-a osvojile su njih 8 što je 36%. U nastavku pregled i ostalih političkih subjekata.

UDIO IZABRANIH ŽENA U OPĆINSKIM VIJEĆIMA 2024. PO POLITIČKOM SUBJEKTU

Na Lokalnim izborima 2024. interesantan je pozitivan primjer kandidatkinje Lejle Čomor na SDA kandidatskoj listi za OV Hadžići koja je bila pretposljednja na listi, na 31. poziciji. Praksa je da se pozicije pri kraju liste dodjeljuju osobama koje ili ne žale da budu izabrane, pa izlaze u susret stranci zbog nedovoljnog broja kandidata za listu, ili osobe kada ih stranka predloži na neku neobećavajuću i/ili degradirajuću poziciju na listi iz revolta same biraju pretposljednje ili posljednje mjesto na list, a najčešće se na te pozicije stavljaju osobe koje stranka želi da kazni, da ih se riješi ili da ih disciplinira do narednog izbornog ciklusa.

No, to nije slučaj sa **Lejlom Čomor**, koja je za potrebe analize dala svoj doprinos i pojasnila da su se aktuelni/e vijećnici/e OV Hadžići dogovorili/e da više pozicije na kandidatskoj listi daju kolegama/icama koji/e se po prvi put kandidiraju. Usprkos tome što je Lejla Čomor na ovim izborima bila na poziciji 31, ona je voljom birača/ica dobila podršku i završila na poziciji broj 4 i time je reizabrana u OV Hadžići. Lejla Čomor kaže da je sve vrijeme imala podršku stranke, kolega i kolegica, te da je izborna baza prepoznala njen rad tokom mandata, kao i aktivnosti tokom kampanje.

1	DŽENAN RIZVO	1	2.043	35,87
2	AMEL BAJRIĆ	12	975	17,12
3	NERMIN HORMAN	5	689	12,10
4	LEJLA ČOMOR	31	678	11,90
5	ZIFET DŽELKO	7	677	11,89
6	EHLIMANA ŠABOVIĆ	2	638	11,20
7	NEDŽAD KARIĆ	10	574	10,08
8	MUSTAFA ŠEHIĆ	3	427	7,50
9	ALDINA ČOVIĆ	4	314	5,51
10	NEDIM SELIMOVIĆ	6	314	5,51
11	ALDIJANA AHMETSPAHIĆ	8	552	9,69
12	MIRELA EJUBOVIĆ	9	168	2,95
13	AIDA PEHLIVAN	11	326	5,72

ZAKLJUČCI

1. Sama kandidatura žene na rukovodeću poziciju od strane političkog subjekta ne znači da je politički subjekt opredjeljen za rodnu ravnopravnost, te je potrebno detaljnije analizirati broj ukupnih kandidatura, izborne jedinice u kojima politički subjekt kandidira muškarce, a u kojima žene, broj osvojenih glasova kandidata/kinja njihovih protukandidata, kao i pozicije s kojih ulaze u utrku .
2. Uzimajući u obzir samo dva posljednja izborna ciklusa (Lokalne izbore 2020. i 2024.) evidentno je da nijedan politički subjekt koji je bio predmetom ove analize ne poštuje odredbu zakona kojom se propisuje kvota za manje zastupljen spol kada je riječ o kandidaturama za načelničke pozicije.
3. Politički subjekti koji su imali kandidatkinje za načelnice na Lokalnim izborima 2020. od ukupnog broja kandidatura za načelničke pozicije žene su kandidirali u općinama u kojima je utrka za načelničku poziciju tih političkih subjekata unaprijed izgubljena.
4. Većina kandidatkinja za načelničke pozicije prethodno nisu dovoljno politički ni stranački afirmisane i u utrku ulaze iz pozicija koje im otežavaju samu kampanju, dok su im protukandidati pretežno aktuelni načelnici ili kandidati stranaka/koalicija koje suvereno vladaju općinom.
5. Ženama u strankama nedostaje edukacija o izbornom zakonodavstvu, načinu pristupanja analizi izbornih jedinica, snage stranke u izornoj jedinici u kojoj ih stranaka planira kandidirati, lobiranju za bolje pozicije nakon izbora i vođenju PR izborne kampanje.
6. Većina kandidatkinja olako prihvata kandidature za unaprijed izgubljene utrke što opet govori o nepoznavanju izbornog zakonodavstva, a pored toga olako afirmativno govore o odnosu stranke/koalicije naspram rodne ravnopravnosti, pri čemu statistička analiza pokazuje suprotno od izgovorenog.
7. Na kandidatskim listama svih političkih subjekata koji su bili predmetom analize ispoštovana je odredba zakona od najmanje 40% manje zastupljenog spola.
8. Udio žena nositeljica liste u odnosu na ukupan broj kandidatskih listi po političkom subjektu je minimalan, ali potrebno je naglasiti da ih zakon ne obavezuje za imaju ravnopravan broj nositeljica kandidatskih listi, već im Zakon i Instrukcija o raspodjeli kandidata na kandidatskoj listi Centralne izborne komisije BiH sugerira i objašnjava da se unutar prva dva kandidata mora naći najmanje jedan kandidat manje zastupljenog spola, dva unutar prvih pet, tri unutar prvih osam,...
9. Cenzus za unutarstranačko kretanje na kandidatskoj listi na Lokalnim izborima iznosi 10%, te je vrlo bitno na kojoj poziciji će biti manje zastupljen spol.
10. Slučajevi u kojima manje zastupljen spol ostvari dovoljan broj preferencijalnih glasova na kandidatskoj listi i "skoči" sa dna liste u kvotu osvojenih mandata stranke je na nivou statističke greške i takvi primjeri su vrijedni pažnje, a u bu-

dućnosti ih treba uključiti u edukaciju drugih žena i panel diskusije na temu vođenja kampanje, rada i aktivizma u izornoj jedinici, stranačka i lična kampanja i slično.

11. Udio žena kandidatkinja za načelnice, nositeljice kandidatskih listi i konačan udio izabranih u općinskom vijeću u devet općina na području Sarajevskog kantona je općenito u padu.
12. Odluka o Izmjeni i dopuni Izbornog zakona koju je u martu 2024. donio Visoki Predstavnik u BiH, Christian Schmidt, čime je ograničen broj glasanja za kandidate/kinje na kandidatskoj listi na najviše tri, bi trebala biti predmetom dublje analize u svrhu utvrđivanja negativnih implikacija na manje zastupljen spol.

PREPORUKE

1. Neformalna edukacija žena kandidatkinja i aktivnih članica u strankama mora uključivati teme poput izbornog zakonodavstva, kandidatskih listi, izbornih kampanja, analize izbornih jedinica, unutarstranačkih procesa, kao i lobiranja i zagovaranja unutar stranke, a edukacija treba biti najmanje godinu dana prije zvaničnog početka izborne kampanje.
2. Žene unutar stranka trebaju biti opredjeljene za candidature na unutarstranačke pozicije poput predsjedničkih pozicija općinskih, kantonalnih/regionalnih, ... odbora.
3. Žene u strankama, a koje se planiraju kandidirati na bilo koju poziciju, trebaju biti aktivne u izornoj jedinici i svoj aktivizam promovirati, jer na izborima glasaju i osobe koje nisu pripadnici/e stranka i neki/e od njih rado glasaju za pojedince i pojedinke bez obzira na stranačku pripadnost.
4. Politički subjekti koji kandidiraju osobe i pojednici/ke koji/e prihvate da budu na kandidatskim listama a za koje se pouzdano zna da neće prihvatiti mandat bi trebale odustati od takve prakse, jer je to dezavuisanje biračkog tijela.
5. U budućnosti bi se trebalo razmisli o dopuni stava (3) Člana 5.14 Izbornog zakona na način da unutar najviše tri preferencijalna glasa na kandidatskoj listi mora biti **najmanje** jedan preferencijalni glas za manje zastupljen spol. Plastično bi to značilo da je biračko tijelo upoznato sa ograničenjem do najviše tri osobe i šta znači ukoliko biraju više od tri osobe na kandidatskoj listi, te da pored toga da unutar najviše tri osobe koje preferiraju bi morala biti najmanje jedna žena. Ova dopuna Člana 5.14 Izbornog zakona BiH bi bila jedna od pozitivnih mjera koja bi mogla dovesti do povećanje učešća manje zastupljenog spola u skupštinama i vijećima u Bosni i Hercegovini.

